

ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович,
курсант курсу №4 факультету
забезпечення державної безпеки,
213 навчальної групи, Київський
інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:

КОЗАК Валентина Андріївна,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри мовної підготовки, Київський
інститут Національної гвардії України

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДИ

Інформаційна кампанія російської федерації в наш час представляє собою планомірний довгостроковий підхід для досягнення поставлених завдань. Однак українська сторона довгий період не усвідомлювала важливість впровадження захисних механізмів проти експансіоністських дій держави-нападника. З початку 2014 року Україна проводить активну роботу щодо спростування російських інформаційних конструкцій, пропагандистських меседжів та навмисного поширення неправдивих відомостей. Варто підкреслити

початкову асиметричність можливостей України та рф у сфері інформаційного протистояння. Громадяни росії отримували основний потік новин через підконтрольні державі федеральні телеканали. Натомість населення України переважно споживало медіаконтент з телевізійних медіа, що перебували під безпосереднім впливом бізнес-еліт. Відповідно, рівень довіри українських громадян до телевізійних засобів масової інформації був помітно менший порівняно з ситуацією в російській федерації. За весь період державної незалежності України не було створено ефективного механізму захисту інформаційного простору, що значно ускладнило можливості протидії в умовах інформаційної конфронтації [1, с. 89].

На думку дослідника Є. Магди, брак державного контролю над медіасферою та комерціалізація українських медіа створили сприятливі умови для проникнення російського контенту, що призвело до насичення українського інформаційного поля розважальним контентом з росії [2, с. 290]. Керівництво російської федерації традиційно сприймало медіаресурси, включаючи телевізійні канали, кіновиробництво, радіомовлення

та інші засоби масової комунікації, як стратегічний інструмент реалізації власних інтересів та невід'ємну складову системи національної безпеки. Масштабна інформаційна кампанія РФ супроти України набула нового виміру з початком 2014 року, позначеного знаковими подіями - Революцією Гідності, окупацією Кримського півострова та збройним конфліктом на українському сході. Це протиборство оголило численні прогалини у системі інформаційного захисту України, виявило неефективність або цілковиту відсутність механізмів гарантування інформаційної безпеки та продемонструвало неспроможність адекватно реагувати на раптові інформаційні виклики [3, с. 73-74].

Російське вторгнення впродовж 2014-2025 років висвітлює суттєві вразливості медійного простору України у контексті протидії інформаційним загрозам. Для комплексного аналізу результативності українських механізмів протистояння російській інформаційній агресії необхідно детально дослідити наявні проблемні аспекти. Український дослідник І. Лубкович виділяє наступні ключові недоліки: по-перше, недостатній

рівень потужності та компетентності; по-друге, уповільнене реагування, що проявляється як у відповідях на цілеспрямовані дезінформаційні кампанії та контент російських медіаресурсів, так і в представленні власного бачення подій та процесів; по-третє, недостатня активність державних інституцій в інформаційному протистоянні, що свідчить про потребу модернізації профільних підрозділів; по-четверте, економічні обмеження, адже значна частина медіаресурсів продовжувала транслювати російський контент через фінансові складнощі та намагання зберегти дохідність.

З часом Україна демонструє все більшу ефективність у протистоянні інформаційному тиску з боку рф. Серед інструментів боротьби з дезінформацією важливе місце посідають законодавчі та інституційні механізми. Починаючи з 2014 року, відбулося суттєве вдосконалення українського законодавства, спрямоване на покращення регулювання національного інформаційного простору. Були прийняті та модернізовані основоположні нормативні акти у сфері інформаційної політики, зокрема закони «Про захист

інформації», «Про медіа», «Про інформацію» та низка інших. Особливе значення для забезпечення інформаційної безпеки держави має «Доктрина інформаційної безпеки України».

До ключових державних органів, відповідальних за розробку та реалізацію стратегії інформаційної безпеки в Україні, належать: Рада національної безпеки та оборони України, Міністерство оборони України, Міністерство закордонних справ. Держава реалізує комплексну інформаційну стратегію для протистояння пропагандистським діям рф [4, с. 8]. Серед впроваджених заходів важливе місце посідає система інформування громадян щодо потенційних дезінформаційних загроз з боку противника. Від кінця лютого 2022 року запроваджено системне інформування населення про перебіг бойових дій, з наголосом на важливості отримання даних виключно з офіційних українських джерел. Такий підхід дозволив ефективно протидіяти усталеним російським методам поширення неправдивих відомостей через соціальні платформи та інші медіаканали. З моменту початку повномасштабного вторгнення рф представники медіа та військове керівництво

України забезпечували своєчасне висвітлення як позитивних, так і негативних аспектів військової кампанії. Подібна прозорість сприяла формуванню об'єктивного розуміння поточної ситуації. Цей механізм нейтралізував важливу перевагу російської сторони – можливість маніпулювати інформацією та провокувати панічні настрої в умовах інформаційної невизначеності [5, с. 86].

Політика прозорості інформаційних джерел стала важливим фактором забезпечення достовірності новинного контенту в міжнародній журналістиці. Такий підхід сприяв зміщенню фокусу в новинному висвітленні до більш неупереджених позицій, ускладнюючи поширення маніпулятивної інформації російськими впливовими агентами, зокрема щодо хибних тверджень про обстріли мирних міст націоналістичними формуваннями. Варто підкреслити, що на цю динаміку вплинула також загальна редакційна політика російських державних медіа. Систематичне поширення неправдивої інформації, явна пропагандистська діяльність, створення постановочних репортажів та сумнівна експертна

аналітика призвели до втрати довіри до російських інтерпретацій подій у глобальному інформаційному середовищі [5, с. 86].

Характерною рисою медійної стратегії України стало відкрите висвітлення жорстокості загарбників із особливим наголосом на їхніх злочиннях. Такий підхід допоміг сформувати у громадськості чітке розуміння характеру злочинних дій російських військових та спричинив рішуче засудження їхньої поведінки. Керівництво Росії, плануючи швидкоплинну військову кампанію, не надало належної уваги розробці комплексного інформаційного супроводу. Коли ситуація розгорнулася не за їхнім сценарієм, виявилось, що їхня комунікаційна стратегія була недостатньою для виправдання власної агресії. Поширення міфів про "визволителів" та хибне трактування рівня спротиву українського народу призвели до падіння бойового духу російських підрозділів [5, с. 86].

Інформаційна стратегія України продемонструвала високу результативність у протидії російській дезінформації та подоланні інших медійних викликів [6, с. 72]. Українські медіа

суттєво посприяли розвитку критичного мислення громадян, надавши їм інструменти для виявлення дезінформації та розпізнавання пропагандистських наративів. Успішність цієї роботи підтверджується стійкою здатністю українців розмежовувати достовірні відомості від маніпулятивного контенту.

В контексті військового протистояння ключового значення набуває управління інформаційним простором. Керівництво України запровадило обмеження на функціонування російських державних медіа, зосередивши зусилля на забезпеченні доступу до достовірних джерел інформації та стримуванні поширення російських пропагандистських матеріалів. Ці заходи включали блокування російських медіаресурсів та застосування санкцій щодо телевізійних каналів NewsOne, 112 Україна і ZIK, які мали зв'язки з парламентарем В.Медведчуком, відомим своїми тісними контактами з російським істеблішментом. Варто відзначити, що Медведчуку були висунуті звинувачення у державній зраді та спробах незаконного привласнення

державного майна в Криму. Його подальша передача російській стороні у 2022 році відбулася в рамках масштабного обміну військовополоненими між Україною та Росією.

В умовах широкомасштабної російської агресії, що розпочалася 24 лютого 2022 року, український уряд вжив заходів щодо регулювання діяльності приватного медіасектору. Провідні комерційні медіагрупи країни - StarLightMedia, 1+1 медіа та Inter Media Group - консолідували свої зусилля з суспільними мовниками UA: Перший та Українським радіо, створивши єдину платформу для безперервного інформування населення про перебіг подій в рамках спільної ініціативи.

Вагомим інструментом міжнародної комунікації стали виступи глави Української держави на засіданнях парламентів зарубіжних країн та перед ключовими міжнародними інституціями, серед яких Рада Безпеки ООН, Європейська Рада, G7 та НАТО. Відвертий та переконливий стиль цих промов сприяв залученню підтримки та демонстрації світовій спільноті справжнього характеру героїчної боротьби України за свою геополітичну суб'єктність та європейську інтеграцію. Численні

інтерв'ю Володимира Зеленського вітчизняним та закордонним медіа, включно з російськими, наближають Україну до перемоги, важливою складовою якої є досягнення переваги в інформаційному протистоянні. Візити до Києва високопоставлених делегацій, зокрема держсекретаря США, очільників урядів європейських держав, включаючи Великобританію, та інших світових лідерів, демонструють міжнародну солідарність з Україною та підтверджують ефективність її комунікаційної стратегії.

Глава Української держави В. Зеленський налагодив дієвий комунікаційний зв'язок із громадянами через платформи соціальних медіа. У своїх регулярних відеозверненнях у форматі селфі він інформує про розвиток воєнної ситуації, документує руйнування, спричинені російською агресією, звертається до міжнародної спільноти та висвітлює результати дипломатичних перемовин зі світовими лідерами. Такий формат комунікації забезпечує безпосередній контакт із громадськістю, гарантуючи відкритість та транспарентність [3, с. 77].

Слід зауважити, що досвід протидії дезінформації,

набутий владою в початковий період війни, може мати обмежене застосування в мирний час через специфічні умови воєнного стану. В контексті триваючої збройної агресії Росії проти України постає важливе завдання пошуку оптимального балансу між ефективною протидією дезінформації та збереженням принципів свободи преси, одночасно працюючи над посиленням інформаційної стійкості та демократичних інститутів.

Список використаних джерел:

1. Стадник А. Г. Основні моделі організації інформаційних війн та їх різновиди. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 67–68. С. 81–91.
2. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків: Віват, 2015. 304 с.
3. Дунаєва Л. М. Дезінформаційні виклики під час російськоукраїнської війни: політологічний аналіз. Політикус : наук. журнал. 2022. № 5. С. 73–78.
4. Парфенюк І. Інструментарій інформаційних війн: традиційні та новітні засоби. Вісник Книжкової палати. 2019. № 1. С. 7–10.

5. Патлашинська І. В. Сучасна російсько-українська інформаційна війна: завдання, методи та особливості використання. Регіональні студії. 2022. № 28. С. 84-87.
6. Калініченко Б. Визначальні напрями формування стратегії протистояння інформаційній війні. Держава і право. Серія: Політичні науки. 2019. Вип. 83. С. 61–73.